

Запорізький
національний
університет

ВИПУСК

80

НОВА
ФІЛОЛОГІЯ

2020

Міністерство освіти і науки України
Запорізький національний університет

НОВА ФІЛОЛОГІЯ

Збірник наукових праць

№ 80

Том I

Видавничий дім
«Гельветика»
2020

Друкується за рішенням Вченої ради Запорізького національного університету
(протокол № 4 від 24 листопада 2020 року).

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Головний редактор: **Приходько Г. І.**, д. філол. н., проф. (Запорізький національний університет, м. Запоріжжя)
Алексєєв А. Я., д. філол. н., проф. (Національний технічний університет «Дніпровська політехніка», м. Дніпро)
Бистров Я. В., д. філол. н., проф. (Прикарпатський національний університет ім. Василя Стефаника, м. Івано-Франківськ)
Бігунова Н. О., д. філол. н., проф. (Одеський Національний університет ім. І. І. Мечникова, м. Одеса)
Бретенє О., доктор наук за напр. соціолінгвістика та дидактика викладання французької мови, проф. (ЛеМан Університет, м. ЛеМан, Франція)
Бурде Ж.-Ф., доктор наук за напр. лінгвістика та дидактика викладання мов, проф. (ЛеМан Університет, м. ЛеМан, Франція)
Волкова С. В., д. філол. н., проф. (Київський національний лінгвістичний університет, м. Київ)
Галуцьких І. А., д. філол. н., доц. (Запорізький національний університет, м. Запоріжжя)
Домброван Т. І., д. філол. н., проф. (Одеський національний політехнічний університет, м. Одеса)
Єнікєєва С. М., д. філол. н., проф. (Запорізький національний університет, м. Запоріжжя)
Залужна М. В., к. філол. н. (Запорізький національний університет, м. Запоріжжя) – відповідальний редактор
Зацний Ю. А., д. філол. н., проф. (Запорізький національний університет, м. Запоріжжя)
Іванченко М. Ю., канд. філол. н., доц. (Львівський державний університет безпеки життєдіяльності, м. Львів)
Козлова Т. О., д. філол. н., доц. (Запорізький національний університет, м. Запоріжжя)
Махачашвілі Р. К., д. філол. н., доц. (Київський університет ім. Бориса Грінченка, м. Київ)
Морошкіна Г. Ф., канд. філол. н., доц. (Запорізький національний університет, м. Запоріжжя)
Осовська І. М., д. філол. н., проф. (Чернівецький національний університет ім. Юрія Федьковича, м. Чернівці)
Смолей М., д. філол. н., проф. (Університет Любляни, м. Любляна, Словенія)
Тараненко Л. І., д. філол. н., проф. (Київський політехнічний інститут ім. Ігоря Сікорського, м. Київ)
Цапів А. О., канд. філол. н., доц. (Херсонський державний університет, м. Херсон)
Ярослав'єне Ю., д. гуманіт. н. (Інститут литовської мови, м. Вільнюс, Литва)

Адреса редакційної колегії: 69002, Запоріжжя, ЗНУ, вул. Жуковського, 66а, корп. 2, ауд. 324.
E-mail: editor@novafilolohiia.zp.ua. Веб-сайт збірника: <http://novafilolohiia.zp.ua>

Н72 Нова філологія. Збірник наукових праць. Запоріжжя : Видавничий дім «Гельветика» 2020. № 80. Том I. 352 с.
ISSN 2414-1135
DOI <https://doi.org/10.26661/2414-1135/2020-80>

До збірника увійшли статті, присвячені актуальним проблемам когнітивного, зіставного мовознавства, дискурсивної лінгвістики, перекладознавства, лінгвосинергетики тощо. Результати досліджень висвітлюються переважно з позицій новітніх наукових підходів, що є характерними для філологічної думки початку ХХІ століття. Для філологів: науковців, викладачів, аспірантів, магістрантів та студентів старших курсів.

Міжнародна індексація: Index Copernicus, ERIH PLUS.

УДК 80(082)

На підставі Наказу Міністерства освіти і науки України № 409 від 17.03.2020 р. (додаток 1) збірник включено до Переліку наукових фахових видань України категорії «Б» у галузі філологічних наук (035 – Філологія).

Козлова Т. О., Зюсюкова С. Ю. <i>БРИТАНСЬКІ ДІАЛЕКТИ ЯК ДЖЕРЕЛО ЛЕКСИКИ АВСТРАЛІЙСЬКОГО ТА НОВОЗЕЛАНДСЬКОГО ВАРІАНТІВ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ</i>	247
Колосова Г. А. <i>ОНІМИ В РОЛІ ТРИГЕРІВ ПРЕСУПОЗИЦІЇ У ФАНТАСТИЧНОМУ ТВОРІ "IN THE WALLS OF ERYX" ГОВАРДА ФІЛІПСА ЛАВКРАФТА</i>	253
Koliadzhyn O. A. <i>THE PHENOMENON OF FEAR FROM THE POINT OF VIEW OF LINGUISTIC RESEARCH</i>	260
Коритнік Д. Ю., Баранова С. В. <i>МЕДІАДИСКУРС ЯК РІЗНОПЛАНОВЕ ЯВИЩЕ СУЧАСНИХ МЕДІАДОСЛІДЖЕНЬ</i>	266
Король А. А. <i>ОСОБЛИВОСТІ ВЖИВАННЯ ПЕРФОРМАТИВІВ З ІЛЛОКУТИВНОЮ СИЛОЮ ЗВИНУВАЧЕННЯ</i>	272
Космацька Н. В., Кравченко М. С. <i>ВІДТВОРЕННЯ ФРАНЦУЗЬКОГО ПІСЕННОГО ТЕКСТУ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ (НА ПРИКЛАДІ ПІСЕНЬ У СТИЛІ ПОП-РЕП)</i>	279
Костанда І. О. <i>СЛОВНИКИ РИМ ЯК НОСІЇ ФОНЕТИЧНОЇ КОДИФІКАЦІЇ ДАВНЬОКИТАЙСЬКОЇ МОВИ</i>	284
Красненко О. М., Лазоренко Л. В., Ребенко М. Ю. <i>ЕТИМОЛОГІЧНЕ ЗНАЧЕННЯ ОЙКОНІМІВ ГРАФСТВА ДЕВОН</i>	290
Красуля А. В., Миклашук В. П. <i>ЛЕКСИЧНІ ТА ГРАМАТИЧНІ ТРАНСФОРМАЦІЇ У ПРОЦЕСІ ПЕРЕКЛАДУ ХУДОЖНІХ ТВОРІВ З АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ УКРАЇНСЬКОЮ (НА МАТЕРІАЛІ ТРИЛОГІЇ СЮЗАННИ КОЛЛІНЗ «ГОЛОДНІ ІГРИ»)</i>	299
Кузенко Г. М. <i>ПОЕЗІЯ БАРОКО: ПЕРЕКЛАДОЗНАВЧИЙ АСПЕКТ</i>	306
Кузнєцова А. С., Коваленко А. Є. <i>СТИЛІСТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ АНГЛОМОВНОЇ ХУДОЖНЬОЇ ЛІТЕРАТУРИ</i>	312
Кузьменко А. О. <i>КОНЦЕПТ РЕЛІГІЯ В ЄВРОАНГЛІЙСЬКИХ ПІСЕННИХ ТЕКСТАХ: КОГНІТИВНО-ДИСКУРСИВНИЙ РОЗРІЗ</i>	319
Ліштаба Т. В. <i>КОНФЕСІЙНА ЛЕКСИКА В ПОЕТИЧНОМУ ДИСКУРСІ ОЛЕГА ПОПОВА</i>	327
Лях І. В., Бондар І. Г., Курбатова Т. В., Ліхошерст О. Г. <i>ВНУТРІШНЯ ПРЕДИКАЦІЯ В СЕМАНТИЧНІЙ СТРУКТУРІ НІМЕЦЬКИХ ТЕРМІНОЛОГІЧНИХ КОМПОЗИТИВ ТА ЇЇ РОЛЬ В АКТИ ТЕРМІНОЛОГІЧНОЇ НОМІНАЦІЇ</i>	332
Макsymchuk S. M. <i>NATIONALE BESONDERHEITEN DES ÖSTERREICHISCHEN DEUTSCHEN („KÜCHENSPRACHE“, „AUSTRIAZISMEN“)</i>	339
Мамедова А. І., Курохтіна А. М. <i>МОДАЛЬНІСТЬ У ТЕКСТАХ НІМЕЦЬКИХ АНЕКДОТІВ</i>	346

УДК 821.111'42=161.2Коллінз
DOI <https://doi.org/10.26661/2414-1135-2020-80-1-44>

ЛЕКСИЧНІ ТА ГРАМАТИЧНІ ТРАНСФОРМАЦІЇ У ПРОЦЕСІ ПЕРЕКЛАДУ ХУДОЖНІХ ТВОРІВ З АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ УКРАЇНСЬКОЮ (НА МАТЕРІАЛІ ТРИЛОГІЇ СЮЗАННИ КОЛЛІНЗ «ГОЛОДНІ ІГРИ»)

Красуля А. В.

*кандидат педагогічних наук,
старший викладач кафедри германської філології
Сумський державний університет
вул. Римського-Корсакова, 2, Суми, Україна
orcid.org/0000-0003-2048-1879
a.krasulia@gf.sumdu.edu.ua*

Миклашук В. П.

*магістр кафедри германської філології
Сумський державний університет
вул. Римського-Корсакова, 2, Суми, Україна
orcid.org/0000-0002-3552-087X
vip.myklashchuk@gmail.com*

Ключові слова: *перекладацька трансформація, конкретизація, генералізація, зовнішній поділ, внутрішній поділ.*

Стаття присвячена теоретичному та практичному аналізу лексичних і граматичних трансформацій, які застосовуються перекладачами у літературі художнього напрямку. Актуальність теми зумовлюється важливістю явища адекватного перекладу як у повсякденному житті, так і в художній літературі.

У статті зазначається про важливість ролі професіоналізму у праці перекладача, зроблений акцент на вміння використовувати трансформації і долати лексично-граматичні труднощі. Розглянуто поняття трансформації як елемента теорії трансформаційної граматики Ноама Хомського. У дослідженні запропоновано власну інтерпретацію поняття «трансформації» у перекладацькому аспекті, яка об'єднує ключові моменти визначень, наданих зарубіжними та вітчизняними вченими.

Зазначена загальна класифікація перетворень, яка охоплює перетворення на всіх рівнях мови. Наведена класифікація охоплює лексичні, стилістичні, морфологічні й синтаксичні перетворення, а також семантичні трансформації та трансформації змішаного виду. Виокремлено та проаналізовано основні лексичні та граматичні трансформації: калькування, конкретизацію та генералізацію значень, додавання, вилучення, перестановку, внутрішній і зовнішній поділи, внутрішню та зовнішню інтеграції, зміну порядку слів, компенсацію. Аналіз цих явищ був проведений на матеріалі художнього твору американської письменниці Сюзанни Коллінз «Голодні ігри».

Окреслено основні труднощі при еквівалентному перекладі та шляхи їх вирішення як на лексичному, так і на граматичному рівнях з урахуванням стилістичних норм мови перекладу. Визначено, що основними проблемами під час перекладу з англійської на українську мову є брак ресурсів мови-реципієнта, на цьому ж рівні знаходиться і непрофесіоналізм перекладача, який здійснює переклад. Його неспроможність послуговуватися перекладацькими перетвореннями також має право вважатися складністю.

Визначено особливості застосування лексичних і граматичних перетворень у художній текстах. Розглянуто розбіжності англійської та української мов, до яких входять герундій, число та гендерні форми іменника, узгодження часів. Надана загальна концепція розмежування між аналітичними та синтетичними мовами.

**LEXICAL AND GRAMMATICAL TRANSFORMATIONS IN THE PROCESS
OF FICTION TRANSLATION FROM ENGLISH INTO UKRAINIAN
(BASED ON THE HUNGER GAMES TRILOGY BY SUZANNE COLLINS)**

Krasulia A. V.

*Candidate of Pedagogical Sciences,
Senior Lecturer at the Department of Germanic Philology
Sumy State University
Rymsky-Korsakov str., 2, Sumy, Ukraine
orcid.org/0000-0003-2048-1879
a.krasulia@gf.sumdu.edu.ua*

Myklashchuk V. P.

*Master's Student at the Department of Germanic Philology
Sumy State University
Rymsky-Korsakov str., 2, Sumy, Ukraine
orcid.org/0000-0002-3552-087X
vip.myklashchuk@gmail.com*

Key words: *translation transformations, concretization, generalization, internal and external division.*

The article deals with the theoretical and practical analysis of lexical and grammatical transformations used by translators in fiction. The significant importance of the research proves the need of adequate translation, both in everyday life and particularly in fiction. The paper emphasizes that professionalism in translation is crucial, highlighting translator's ability to use transformations and overcome lexical and grammatical difficulties. It considers the concept of transformation as an element of Noam Chomsky's theory of transformational grammar.

The study also provides the proposed interpretation of the concept of transformation in the translation aspect, which combines the key points of the definitions given by foreign and Ukrainian scholars. The general classification of transformations which includes transformations at all levels of the language is specified. The classification covers lexical, stylistic, morphological and syntactic transformations, as well as semantic transformations and transformations of mixed form.

The main lexical and grammatical transformations are singled out and analyzed, namely: calque, concretization and generalization of meanings, addition, omission, permutation, internal and external division, internal and external integration, change of word order, compensation. The analysis of these phenomena was based on the trilogy of American writer Suzanne Collins "The Hunger Games".

The paper analyzes main difficulties in equivalent translation and ways to solve them at both lexical and grammatical levels, taking into account the stylistic norms of the target language. It is determined that the main problems when translating from English into Ukrainian are lack of resources of the recipient language, as well as unprofessionalism of a translator; inability to use translation transformations can also be considered as a difficulty.

The paper offers some peculiarities of application of lexical and grammatical transformations in fiction texts. The differences of English and Ukrainian languages, which include gerund, number and gender forms of nouns, coordination of times, are considered. The paper also offers the general concept of distinction between analytical and synthetic languages.

Постановка проблеми. Нині поняття мовних трансформацій є найпоширенішим явищем у перекладознавстві, а їх вдале застосування – звичайна справа для перекладача, який зміло використовує ресурси даних йому мов. Як у вітчизняних, так і у зарубіжних вчених виникає питання щодо коректного використання трансформацій, оскільки досягнення адекватного перекладу є безпосередньою метою будь-якого перекладача. Саме завдяки мовним посередникам стає можливим сприйняття іноземних текстів на рівні рідної мови. Основну проблему перекладацьких трансформацій становить своєрідність мов, які беруть участь у процесі перекладу, а тому для перекладача важливий професіоналізм. Для ефективного використання будь-яких перетворень потрібно розуміти їх природу, функцію у можливих контекстах і значення, якого може набувати та чи інша фраза.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Ще наприкінці ХХ століття перекладацькі трансформації почали викликати інтерес у зарубіжних і вітчизняних науковців. Першопрохідцями у цій галузі вивчення стали зарубіжні вчені Луї Єльмслев і Ноам Хомський. Також до цієї когорти можна віднести дослідників Л.К. Латишева, Я.Й. Рецкер. Серед вітчизняних вчених явищу мовних перетворень у лінгвістичному аспекті присвятили свої наукові праці Л.Г. Верба, В.І. Карабан, Л.В. Клименко, І.В. Корунець, А.В. Мамрак.

Нині вивчення перекладацьких трансформацій у вигляді окремих явищ (генералізації, компенсації, модуляції) поступово знижується і переходить із теоретичної ланки до більш практичної. Саме тому вивчення перекладацьких трансформацій все частіше базується на виокремленні одного стильового аспекту або дискурсу.

Об'єктом дослідження є англомовні та україномовні художні тексти. **Предметом** дослідження виступають лексичні та граматичні трансформації, які використовуються у процесі перекладацької діяльності.

Мета статті полягає у вивченні лексичних і граматичних трансформацій під час перекладу творів художньої літератури з англійської мови на українську на прикладі трилогії «Голодні ігри» Сюзанни Коллінз (першоджерела та перекладу українською мовою).

Виклад основного матеріалу. Перекладацька трансформація – це буденність перекладача, це таке нагальне питання, з яким він постійно має справу. Термін «перекладацька трансформація» зустрічається у працях багатьох науковців, хоча єдиного правильного визначення цього явища не існує і в теорії існувати не може, адже кожен із лінгвістів виділяє основні для себе аспекти трансформації і має власне бачення.

Так, Я.Й. Рецкер, класик науки про переклад і перекладознавство, називає трансформацію

«творчими прийомами, які підпорядковуються певним логіко-семантичним закономірностям і нормам» [8, с. 218]. Дослідник робить акцент на тому, що вихідний словниковий варіант хоча і має бути фундаментом для перекладу, але його не потрібно сприймати буквально. Кінцевий варіант, на думку Я.Й. Рецкера, може і зовсім різнитися від словникового, але сенс слова, вжитого у певному контексті, не повинен збагачуватися іншими смисловими фарбами.

За думкою А. Мамрак, символічно виражені морфо-синтаксичні відповідності між подібними реченнями та фразами називаються перекладацькими трансформаціями [5, с. 107]. Беручи до уваги всі аспекти, можна навести загальну дефініцію: перекладацька трансформація – це прийом логічного мислення, який ґрунтується на рівнозначному смисловому перетворенні вихідної мовної конструкції за умови відмінності від словникової форми, але при збереженні її функціонального впливу.

Трансформації можуть розподілятися на комплексні лексико-граматичні, де перетворення мають справу одночасно як із лексичними, так і з граматичними одиницями вихідного тексту, та на міжрівневі, де відбувається повноправний перехід від лексичних до граматичних одиниць мови і навпаки. Застосування перекладацьких трансформацій базується на тому, щоб текст перекладу з максимально можливою повнотою при суворому дотриманні норм передавав усю інформацію, укладену в початковому тексті.

Нині існує певна кількість класифікацій перекладацьких трансформацій, кожна з яких має свої особливості і складники. На нашу думку, варто звернути увагу саме на класифікацію Л.К. Латишева. У ній об'єднані усі типи перетворень, які складають максимально доповнену класифікацію. До наданого ним переліку входять лексичні, стилістичні, морфологічні, категоріально-морфологічні, синтаксичні перетворення, семантичні трансформації та трансформації змішаного виду [4, с. 280].

Зазначимо, що українська та англійська мови мають відмінності на певних рівнях мови, тому виникає необхідність їх подолання. Граматичні особливості такі як категорії ступенів порівняння прикметників або числа іменників з можливістю відтворювати їх множину і одну за подібними принципами виявляються в обох мовах.

Так, І. Кобякова у своїй праці вказала такі способи перекладу атрибутивних підрядних із приєднувальною функцією з англійської мови на українську: використання в мові перекладу складносурядного або складнопідрядного речення, використання прийому членування речень, компресії, вставного слова. За певних умов вони вияв-

ляються досить ефективними і дають можливість уникнути труднощів при перекладі [2].

Окрім лексичних особливостей перекладу художнього тексту, важливо також враховувати й граматичні конструкції як одну зі складових перекладу. До граматичних складових перекладу художнього тексту відносять переклад лексично-значущих артиклів, граматичної та суб'єктивної модальності, вищо-часових форм дієслова. Належність англійської мови до групи аналітичних мов, а української – до синтетичних зумовлює такі численні лакунізовані граматичні форми як аломорфні категорії означеності / неозначеності (артиклі), розмитість категорії роду та відмінків [3, с. 57].

Важливо враховувати, що в англійській мові існують безеквівалентні з точки зору їх перекладу українською мовою граматичні явища. І.М. Підгайська до таких явищ насамперед відносить артиклі, модальні дієслова, вищо-часову систему дієслова, неособисті форми дієслова (інфінітив, герундій), пасивний стан, умовний спосіб, атрибутивні групи, еліптичні конструкції [7, с. 92]. Розбіжності у граматичному ладі двох мов незмінно викликають і необхідність у застосуванні граматичних, а часто і лексико-граматичних трансформацій. Ці розбіжності можуть бути повними та частковими.

Варто зауважити, що трилогія Сюзанни Коллінз, яка послугувала ілюстративним матеріалом для нашого дослідження, є окремим типом дистопічного дискурсу. За визначенням О. Назаренко дистопічний дискурс – це піджанр наукової фантастики; складне та досить оригінальне явище, яке є протистоянням утопічному ідеалізму та застерігає людство від побудови тоталітарного суспільства. У цьому дискурсі спостерігається висміювання пороків людини за допомогою коректних експресивних засобів. Особливості дистопічної літератури демонструють основні мовні та літературні тенденції сьогодення, роблять акцент на світогляді людини ХХІ століття, який переміщується із вигаданим світом, поява якого можлива за умов деградації і спотворення людських цінностей [9].

На рівні художнього перекладу, який є основою нашого вивчення, виділяються лексичні і граматичні трансформації. До лексичних відносяться калькування, конкретизація та генералізація значень, додавання, вилучення, перестановка. Граматичні трансформації включають внутрішній і зовнішній поділи, внутрішню та зовнішню інтеграцію, зміну порядку слів, компенсацію.

Калькування – це прийом перекладу нових слів, коли відповідником простого чи складного слова вихідної мови в цільовій мові здебільшого вибирається перший за порядком відповідник у словнику [1, с. 285]. Це слова, які були створені у мові за допомогою її питомих засобів, маючи

паттерн іноземного оригіналу. Така трансформація може носити творчий характер, а може бути загальноновживаною.

Оригінал: *And, to hear her tell it, Effie knows everyone who's anyone in the Capitol and has been talking us up all day, trying to win us sponsors* (11, с. 90).

Переклад: *Еффі знала всіх у Канітолії й цілосінький день без упину торохкотіла про нас знайомим, шукаючи нам спонсорів* (10, с. 28). У цьому випадку *sponsors* при перекладі на українську мову є копією вихідної структури лексичних одиниць.

Конкретизація значення – це лексична трансформація, внаслідок якої слово ширшої семантики в оригіналі замінюється словом вузької семантики [1, с. 300]. Це явище яскраво простежується у перекладі, де залежно від контексту вільно звужуються рамки загальних семантичних значень заради контекстуальних. Так, загальне значення слова *to get* – отримувати у наведеному нижче прикладі відтворюється українським дієсловом вторговувати, яке належить до слів із вузькою семантикою.

Оригінал: *But I got a decent price for his pelt* (11, с. 8).

Переклад: *Проте я вторгувала гідну ціну за її хутро* (10, с. 2). Ми спостерігаємо як лексема, не маючи внутрішньої диференційованості, підлягає конкретизації.

Генералізація – це лексична перекладацька трансформація, «внаслідок якої слово із вузьким значенням, яке перекладається, замінюється у перекладі на слово із ширшим значенням» [1, с. 306]. Узагальнення використовується з метою запобігання перевантаженню текстовими реаліями, які можуть бути незнайомими українському читачеві, що дещо спрощує загальне розуміння.

Оригінал: *He plucks a few blackberries from the bushes around us* (11, с. 9).

Переклад: *Він зірвав кілька ягід із куща ожини* (10, с. 2).

Такий приклад є досить цікавим, адже містить реверсивний переклад, де зустрічаються явища як конкретизації, так і генералізації. Перше явище можна прослідкувати при перекладі слова *blackberries* – ягоди, друге – при перекладі слова *bushes* – *кущ ожини*.

Додавання – трансформація, яка полягає у введенні в переклад лексичних елементів, відсутніх в оригіналі, з метою правильної передачі смислу речення (оригіналу), яке перекладається [1, с. 308].

Оригінал: *In a way, that's a plus because at least she can be counted on to corral us around to places on time* (11, с. 90).

Переклад: *Хоча я й недолюблю Еффі, але нині не відмовилася б від її підтримки. Принаймні*

вона підказуватиме нам, куди йти і що робити (10, с. 24).

Переклад оригінального речення відображає досить спірне рішення, адже це судження не згадувалося в тексті оригіналу ні в попередніх, ні у наступних речення і цілком є рішенням перекладача.

За В. Карабаном, вилучення – виправдане з точки зору адекватності перекладу, насамперед норм мови перекладу, усунення в тексті перекладу тих плеонастичних або тавтологічних лексичних елементів, які за нормами мови перекладу є частинами імпліцитного змісту тексту [1, с. 311].

Оригінал: *You need only whisper a type of food from a gigantic menu into a mouthpiece and it appears, hot and steamy, before you in less than a minute* (11, с. 92).

Переклад: *Варто було тільки вибрати страву на свій смак із гігантського меню і прошепотіти її назву, і та з'являлася перед тобою мени як за хвилину* (10, с. 25).

Порівнюючи оригінал речення та його переклад, можна помітити, що слово *mouthpiece* вилучене з метою спрощення речення, адже у цьому контексті дієслово *прошепотіти* відображає повноту ситуації, оскільки навіть із опущенням слова *сенса*, вкладений автором, не змінився.

Перестановка як вид перекладацької трансформації – це «заміна розташування мовних одиниць у тексті перекладу порівняно з текстом оригіналу. Перестановці здебільшого піддаються слова, словосполучення, частини складного речення, а також самостійні речення у тексті» [1, с. 314].

Оригінал: *Electrified or not, the fence has been successful at keeping the flesh-eaters out of District 12* (11, с. 5).

Переклад: *Паркан – байдуже, під напругою чи ні, – а таки стримує хижаків за межами Округу 12* (10, с. 1).

У цьому реченні застосовується перестановка частини складного речення, після чого у мові перекладу підмет і присудок відділяються вставною частиною і утворюють складне речення з неоднорідними частинами. Також у запропонованому перекладі присутнє додавання слова *байдуже*.

Однією із найбільш вживаних трансформацій є поділ речення як внутрішній, так і зовнішній. Внутрішній поділ – це перетворення простого речення на складнопідрядне або складносурядне речення під час перекладу з іноземної мови [6, с. 28].

Оригінал: *He tosses a berry in a high arc toward me. I catch it in my mouth and break the delicate skin with my teeth* (11, с. 9).

Переклад: *Коли він підкинув ягоду і вона, опитавши широку дугу, долетіла до мене, я зловила її ротом і прокусила делікатну шкірку зубами* (10, с. 1–2).

Оригінал: *But as time passes, it seems less likely. I calm down* (11, с. 126).

Переклад: *Але час минав, а ніхто не приходив, тож я трохи заспокоїлася* (10, с. 34).

Як бачимо з наведених прикладів, під час перекладу речення з англійської мови перекладач застосував таку трансформацію, в результаті чого ми отримали складнопідрядне речення з підрядною обставинною частиною. Такий прийом може бути використаний з метою більш доцільного звучання у мові реципієнта. Маючи логічний зв'язок, перекладені подібним методом речення здебільшого є адаптованими до мовної культури. Використання дієприкметникового звороту робить його простішим для сприйняття.

Зовнішній поділ – це поділ складного речення на кілька простих під час перекладу з іноземної мови [6, с. 28].

Оригінал: *By the time I've scrambled up the packs and grabbed the weapons, others will have reached the horn, and one or two I might be able to pick off, but say there's a dozen, at that close range, they could take me down with the spears and the clubs* (11, с. 180).

Переклад: *Поки я вилізу нагору та схоплю зброю, інші добіжать до Рогу. З одним чи двома я би це впоралася, але якщо їх буде дюжина і вони наблизяться впритул... Тоді мене просто заб'ють списами й битками* (10, с. 48).

Аналізуючи наведений приклад, можна дійти висновку, що перекладач застосовує зовнішній поділ з метою акцентування уваги на конкретному факті. Варто зауважити, що така граматична трансформація застосовується для симпліфікації речень, розміщуючи смислові акценти синтаксично складних речень під час перекладу з англійської мови.

Внутрішня інтеграція – це спосіб перекладу складнопідрядного чи складносурядного речення простим реченням [6, с. 30].

Оригінал: *There, resting on a mound of blanket rolls, is a silver sheath of arrows and a bow, already strung, just waiting to be engaged* (11, с. 180).

Переклад: *На купі акуратно складених вовняних ковдр лежав срібний сагайдак зі стрілами і лук. Вони ніби чекали на мене* (10, с. 48).

У наведеному прикладі внутрішня інтеграція спостерігається у членуванні речення з дієприкметниковим зворотом на два простих повноцінних речення, в яких присутні як підмет, так і присудок. Ця трансформація полегшила сприйняття інформації читачем, а також зробила акцент на останньому реченні. При перекладі подібні речення спрощуються і наближаються до норм українського синтаксису.

Зовнішня інтеграція – це спосіб перекладу, під час якого два чи більше простих речення об'єднуються в одне складне [6, с. 30].

Оригінал: *Then I hear it. Several pairs of feet breaking into a run* (11, с. 192).

Переклад: *A modi до мене долинув тупім кількох пар ніг, що бігли лісом* (10, с. 52).

Як бачимо, два простих речення об'єдналися в одне складнопідрядне речення зі сполучником «що», вони є цілісною і лаконічною структурою.

Оригінал: *We were resting a moment by a stream when we saw him. A young buck, probably a yearling by his size* (11, с. 326).

Переклад: *Ми саме відпочивали біля струмка, аж раптом з'являється він – молодий олень, на вигляд йому щонайбільше рік* (10, с. 85).

Цей приклад ілюструє зовнішню інтеграцію з об'єднанням речень у загальне безсполучникове із уточненням.

Зміна порядку слів – це трансформація, за допомогою якої у перекладеному реченні змінюється порядок слів порівняно з реченням оригіналу відповідно до норм синтаксису мови, якою відбувається переклад [6, с. 27]. При перекладі на англійську мову з української доцільно дотримуватися порядку слів, який є звичним для мови реципієнта. З цією метою вживається зміна порядку слів.

Оригінал: *Gale and I have only brought down three in all* (11, с. 327).

Переклад: *За весь час нам із Гейлом пощастило вполювати лише трьох оленів* (10, с. 85).

Переклад оригінального речення українською мовою починається із прийменника, що є більш природним для української мови. Цей приклад також демонструє перенос підмета і присудка із початку речення.

Компенсація – це спосіб перекладу, за допомогою якого втрата значення в одній частині речення або тексту компенсується в іншій його частині. Компенсація може використовуватися, коли не можливо перекласти певну частину речення, але її відображення є важливим для відтворення цілісності картини. Поняття компенсації передбачає вирішення двох основних моментів: співвідношення в еквівалентності вихідного тексту і перекладу, а також аналіз взаємозв'язку граматичних ознак між текстами двох мов.

Оригінал: *There's an old man who keeps a small herd of goats on the other side of the Seam* (11, с. 328).

Переклад: *На околиці Скиби живе чоловік, який тримає невеличке стадо кіз* (10, с. 86).

У цьому випадку перекладач застосував прийом компенсації з метою наближення порядку слів до норм української мови. Вживання обставини на початку речення є звичайним для української мови, для англійської ж мови більш характерний прямий порядок слів.

Висновки. Лексичні та граматичні трансформації є невід'ємними складниками перекладу,

у процесі якого перекладач намагається досягнути стовідсоткової еквівалентності за найменших втрат. Усі трансформації використовуються з метою відтворення оригінального тексту всіма можливими ресурсами у мові перекладу, чи то уникаючи неперекладних елементів, чи то трансформуючи їх у більш доцільне місце. Варто пам'ятати, що використання тієї чи іншої трансформації залежить суто від перекладача.

Перспективою подальшого дослідження може стати поглиблене вивчення лексичних і граматичних трансформацій, труднощів під час їх перекладу у функціональних жанрах поезії.

ЛІТЕРАТУРА

1. Карабан В.І. Переклад наукової і технічної літератури. Граматичні труднощі, лексичні, термінологічні та жанрово-стилістичні проблеми. Вінниця : Нова Книга, 2004. 576 с.
2. Кобякова І.К. Механізми перекладу складних речень як мінімальної одиниці перекладу в англійській мові / Кобякова І.К., Помазановська С.О. // The 4th International scientific and practical conference “Topical issues of the development of modern science” (December 11-13, 2019). Sofia : Publishing House “ACCENT”, 2019. С. 412–420.
3. Красуля А.В., Кримова А.В. Елімінавання лінгво- та соціокультурної лакуарності в аудіовізуальному перекладі (на матеріалі британських серіалів). *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Філологія*. 2019, № 42, том 3. С. 55–58.
4. Латышев Л.К. Технология перевода : Учебное пособие для студ. лингв. вузов и фак. / Лев Константинович Латышев. 2-е изд., перераб. и доп. М. : Издательский центр «Академия», 2005. 320 с.
5. Мамрак А.В. Вступ до теорії перекладу. К. : Центр учбової літератури, 2009. 467 с.
6. Науменко Л.П., Гордєєва А.Й. Практичний курс перекладу з англійської мови на українську : навч. посібник. Вінниця : Нова книга, 2011. 136 с.
7. Подгайская И.М. Лексические и грамматические проблемы перевода : учебное пособие / Авт.-сост.: И.М. Подгайская. Донецк : ДонНУ, 2019. 149 с.
8. Рецкер Я.И. Теория перевода и переводческая практика. Очерки лингвистической теории перевода / Дополнения и комментарии Д.И. Ермоловича. 3-е изд., стереотип. М. : «Р. Валент», 2007. 244 с.
9. Nazarenko O.V. Stylistic and Expressive Peculiarities of the Contemporary English Dystopian Discourse (based on the novels “The Hunger Games” by Suzanne Collins). *Філологічні трактати*, 2017. Т. 9, № 4. Р. 67–71.

10. Коллінз С. Голодні ігри [Електронний ресурс], 2010. 118 с. URL: <https://avidreaders.ru/read-book/golodn-gri.html?p=1#h1> (дата звернення: 05.10.2020).
11. Collins S. *The Hunger Games*. London : Scholastic Ltd, 2008. 458 p.

REFERENCES

1. Karaban V.I. (2004) *Pereklad naukovoji i tekhnichnoji literatury. Ghramatychni trudnoshhi, leksychni, terminologhichni ta zhanrovo-stylistychni problem* [Translation of scientific and technical literature. Grammatical difficulties, lexical, terminological and genre-stylistic problems]. Vinnytsia : Nova Knyha (in Ukrainian).
2. Kobjakova I.K. (2019) *Mekhanizmy perekladu skladnykh rechenj jak minimaljnoji odynci perekladu v anghlijskij movi* [Mechanisms of translation of complex sentences as a minimum unit of translation in English] / Kobjakova I.K., Pomazanovsjka S.O. // *Proceedings of the Topical issues of the development of modern science: the 4th International scientific and practical conference* (Bulgaria, Sofia, December 11-13, 2019), Sofia : Publishing House "ACCENT", p. 412–420.
3. Krasulia A.V., Krymova A.V. (2019) *Eliminuvannja linghvo- ta sociokuljturnoji lakunarnosti v audiovizualjnomu perekladi (na materialy brytansjkykh serialiv)* [Linguistic and sociocultural lacunarity elimination in audiovisual translation (case study of a British TV series)]. *Scientific Journal of International Humanities University*, vol. 3, № 42, p. 55–58.
4. Latyshev L.K. (2005) *Tekhnologiya perevoda* [Translation technology]. Textbook. Moscow : "Akademiya" (in Russian).
5. Mamrak A.V. (2009) *Vstup do teoriji perekladu* [Introduction to the theory of translation]. Kyiv : Centr uchbovohoji literatury (in Ukrainian).
6. Naumenko L.P., Ghordjejeva A.J. (2011) *Praktychnyj kurs perekladu z anghlijskohoji movy na ukrajinsjku* [Practical course of translation from English into Ukrainian]. Vinnytsia : Nova Knyha (in Ukrainian).
7. Podgayskaya I.M. (2019) *Leksicheskie i grammaticheskie problemy perevoda* [Lexical and grammatical problems of translation]. Donetsk : DonNU (in Russian).
8. Retsker Ya.I. (2007) *Teoriya perevoda i perevodcheskaya praktika. Ocherki lingvisticheskoy teorii perevoda / Dopolneniya i kommentarii D.I. Ermolovicha* [Essays on the linguistic theory of translation / Supplements and comments by D.I. Ermolovich]. Moscow : "R. Valent" (in Russian).
9. Nazarenko O.V. (2017) *Stylistic and Expressive Peculiarities of the Contemporary English Dystopian Discourse (based on the novels "The Hunger Games" by Suzanne Collins)*. *Filologhichni traktaty* [Philological treatises], vol. 9, № 4, p. 67–71. Retrieved from: <https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream-download/123456789/65856/1/Nazarenko.pdf> (accessed: 11 October, 2020).
10. Collins S., (2010) *Gholodni ighry* [The Hunger Games]. Retrieved from: <https://avidreaders.ru/read-book/golodn-gri.html?p=1#h1> (accessed: 5 October, 2020).
11. Collins S., (2008) *The Hunger Games*. London : Scholastic Ltd.